ពិធីពុទ្ធាភិសេក

*ការស្រោចស្រប់ ឬជជុះរលាស់ ព្រោះព្រំនូវសុគន្ធវារីថ្វាយព្រះពុទ្ធរូបដែលទើបកសាងថ្មី ហៅថា **ពុទ្ធាភិសេក** ។ ពិធីនេះជាប្រពៃណីដែលពុទ្ធបរិស័ទបានធ្វើអស់កាលយូរអង្វែងហើយ ជាប់មានដរាបមកដល់សម័យយើងសព្វថ្ងៃ ។ បណ្ឌិតអ្នកប្រាជ្ញពុទ្ធសាសនិកទាំងឡាយ មាន **ព្រះនាគសេនមហាថេរ** ជាដើម បានធ្វើតាមលំអានរឿងដែល **ព្រះមហាបុរស-សិទ្ធត្ថ-សក្យមុនី-គោតម**, ទ្រង់បានត្រាស់ដឹងនូវ **អនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ** បានដល់នូវឋានៈជា **ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ** ប្រាកដឡើង នៅពេលខាងចុងបច្ឆិមយាម នៃរាត្រីពេញបូណ៌មីខែពិសាខនោះ, គ្រាន់តែព្រះអង្គបានផ្ចាញ់មារហើយបានត្រាស់ជា **ព្រះសម្ពុទ្ធ** ភ្លាម ក៏កើតមានអព្ភូតហេតុជាមហស្ចារ្យ ទេពតាឥន្ទព្រហ្មទាំងឡាយ និម្មិតខ្លួនតូចៗល្អិតៗមកប្រជ្រៀតគ្នាណែនណាន់តាន់តាប់ បន្លឺវាចាអឺងអាប់ ថ្វាយពរថ្វាយជ័យចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធថា "**ព្រះពុទ្ធមានសិរីទ្រង់ឈ្នះហើយ ! មារមានបាបចាញ់ព្រះអង្គហើយ**[១] !" មិនត្រឹមតែបន្លឺឧគ្ឃោសនវាចាថ្វាយពរជ័យប៉ុណ្ណោះទេ, ទេពតាឥន្ទព្រហ្មទាំងនោះ ថែមទាំងបាចសាចសុគន្ធបុប្ផាទិព្វព្រោះព្រំសុគន្ធវារីទិព្វ, គន្ធព្វទេពតាទាំងឡាយប្រគំតូរ្យតន្ត្រីទិព្វ*

១- ឧគ្ឃោសនាការនេះ នឹងមានបាលីគាថាប្រាប់ទៅខាងមុខក្នុងពិធីពុទ្ធាភិសេកសង្ខេប ។ ចូរអានគាថានោះចុះ ។

ថ្វាយពរថ្វាយជ័យចំពោះព្រះសព្វញ្ញូសម្ពុទ្ធផងទៀត ដោយអំណរដ៏ក្រៃលែង ។ ព្រះមហាបុរសទ្រង់បានត្រាស់ច្បាស់ជា **ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ** រួចស្រេចហើយយ៉ាងនេះ ទើបអទិស្សមានកាយ[១] ទាំងឡាយមានទេពតាជាដើម បាននាំគ្នាមូលមកសម្ដែងសេចក្ដីគោរពចំពោះព្រះអង្គ ។ ព្រោះហេតុនេះឯង បានជាពិធីនេះឈ្មោះថា **ពុទ្ធាភិសេក** គឺការបាចសាចប្រោះព្រំសុគន្ធបុប្ផានិងសុគន្ធវារីទិព្វ ថ្វាយស័ព្ទសាធុការពរជ័យ ចំពោះព្រះអង្គដោយសោមនស្សចិត្ត និងសេចក្ដីជ្រះថ្លាក្រៃលែងនៃពពួកអទិស្សមានកាយមានទេពតាជាដើម បន្ទាប់ពីវេលាដែលព្រះអង្គបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធរួចស្រេចហើយ, **ពុំមែនព្រះអង្គបានត្រាស់ជាព្រះសម្ពុទ្ធដោយសារពពួកអទិស្សមានកាយថ្វាយព្រះអង្គទេ** ។ ព្រោះហេតុនេះហើយបានជាព្រះពុទ្ធទ្រង់មានព្រះ **នេមិត្តិកនាម** ថា **សម្មាសម្ពុទ្ធោ** ដែលមានអត្ថន័យថា ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃនូវញេយ្យធម៌ទាំងពួងដោយព្រះអង្គឯង ឥតមានទេពតាឥន្ទព្រហ្ម ឬមនុស្សណាធ្វើឱ្យព្រះអង្គបានត្រាស់ឡើយ ។

ដោយមានរឿងនេះជាមូលហេតុ, ទើបពុទ្ធបរិស័ទគ្រប់ប្រទេស ធ្វើពិធីពុទ្ធាភិសេក ។ ពិធីនេះ ពុំសុទ្ធដូចគ្នាតែបែបមួយទេ គឺពុទ្ធសាស-

---

១- អទិស្សមានកាយ ប្រែថា សត្វពិសេសដែលមានរូបរាងកាយ ប៉ុន្តែ មនុស្សយើងមើលពុំឃើញ ។

និកជនខ្លះធ្វើដោយពិធីពិស្តារ ខ្លះធ្វើដោយពិធីមធ្យមយ៉ាងកណ្តាល ខ្លះធ្វើដោយពិធីសង្ខេបខ្លី តាមយោបល់និងតាមការលៃលក កុំឱ្យតែខានពុំបានធ្វើពិធីនោះសោះប៉ុណ្ណោះ ព្រោះជឿជាក់ថា ព្រះពុទ្ធរូបដែលគេបានសាងថ្មីនោះ ទុកស្មើដូចអង្គព្រះពុទ្ធ ដែលទើបបានត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិថ្មីៗ, គេគ្រាន់តែធ្វើពិធីអភិសេករំលឹកតាមលំអានរឿងនោះកុំឱ្យតែខានធ្វើសោះ ដើម្បីឱ្យបានផលានិសង្សជាថ្មីថែមឡើងទៀតប៉ុណ្ណោះ, គេពុំមែនយល់ថា អភិសេកព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មីឱ្យបានត្រាស់ទេ ។

ពិធីពុទ្ធាភិសេកពិស្តារ- នៅប្រទេសកម្ពុជា សឹងមានពណ៌នាក្នុងក្បួនបុរាណស្រាប់ហើយ ខ្ញុំមិនបាច់ថ្លែងទេ, ការគួរធ្វើដោយសព្វគ្រប់តាមក្បួនបុរាណ និងការមិនគួរធ្វើត្រង់ពិធីណា ខ្លះនោះ គួរពុទ្ធបរិស័ទពិចារណារិះរេដោយហ្មត់ចត់ឱ្យឃើញតាមការណ៍ពិត និងការណ៍ពុំពិតចុះ ។

ក្នុងពិធីពុទ្ធាភិសេកពិស្តារនោះ, មានពុទ្ធសាសនិកជនបរទេសខ្លះគេធ្វើឱ្យត្រូវត្រង់ថ្ងៃ១៤កើត និងថ្ងៃ១៥កើតខែពិសាខ តាមតែក្នុងឆ្នាំណាក៏ដោយ ។ នៅថ្ងៃ ១៤ កើតគេរៀបគ្រឿងសក្ការបូជាថ្វាយព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មី, តាំងពីពេលព្រលប់រហូតដល់ភ្លឺ គេធ្វើពិធីចម្អិនមធុបាយាស ដែលហៅថា **និរុទកមធុបាយាស** គឺមធុបាយាសគោកគួរពូតជាពំនូតបាន ។ គេថ្វាយព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មី នៅពេលព្រឹកព្រលឹមនៃថ្ងៃ១៥កើត ខែពិសាខ ឱ្យត្រូវតាមលំអានរឿងនៃនាងសុជាតា ដែលថ្វាយមធុបាយាសចំពោះ

ព្រះសិទ្ធត្ថ- សក្យមុនី គោតម ។ នៅថ្ងៃ១៥កើត ខែពិសាខនោះ, តាំងពីពេលព្រលប់រហូតដល់ភ្លឺ ជាពិធីពុទ្ធាភិសេក ។ គេបញ្ចប់ពិធីនេះនៅពេលព្រឹកនៃថ្ងៃ ១រោច ។

ពិធីពុទ្ធាភិសេកមធ្យម- គឺពិធីយ៉ាងកណ្ដាល មិនវែងមិនខ្លីពេក ។ តាមប្រពៃណីឬទម្លាប់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង, ទោះនៅថ្ងៃ-ខែ-ឆ្នាំណាក៏ដោយ, ពុទ្ធបរិស័ទធ្វើពីធីពុទ្ធាភិសេកមានរបៀបជារយៈ ៩ សង្កាត់គឺ **សង្កាត់ទី១-** រៀបគ្រឿងសក្ការបូជាមានផ្កាស្រស់ៗ និងទៀនធូបជាដើមថ្វាយព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មី ។ **សង្កាត់ទី២-** និមន្តព្រះភិក្ខុសង្ឃចម្រើនព្រះបរិត្ត ។ **សង្កាត់ទី៣-** និមន្តព្រះធម្មកថិកមួយអង្គសម្ដែងរឿងបឋមត្រាស់ ។ **សង្កាត់ទី៤-** និមន្តព្រះភិក្ខុមួយអង្គ ឬពីរអង្គសូធ្យបាលីពុទ្ធាភិសេក ។ **សង្កាត់ទី៥-** សូធ្យបទ **ធម្មប្បដិយោគ** ដែលធ្លាប់ហៅថា **ធម៌យោគ** ។ **សង្កាត់ទី៦-** សូធ្យបទ **ផ្កាញ៉មារ**[1] ។ **សង្កាត់ទី៧-**

១- បទធម្មប្បដិយោគ (ធម៌យ៉ោគ) និងបទផ្កាញ៉មារ ទាំង ២ សង្កាត់នេះជាពាក្យកាព្យសម្រាយ ពុទ្ធបរិស័ទប្រើនតែនិមន្តសាមណេរតូចៗ ពីររូបមានសម្លេងពីរោះ ដែលចេះសូធ្យបទទាំង ២ បែបនេះ ឱ្យសូធ្យតាំងពីដើមរហូតដល់ចប់ ។ បើរកសាមណេរប្រភេទនោះពុំបានទេ គេអញ្ជើញបុរសគ្រហស្ថ ២ នាក់មានសម្លេងពីរោះ ដែលធ្លាប់សូធ្យបទនោះ ឱ្យសូធ្យក៏បាន តាមគួរដល់ការលៃលក ។ បំពោះត្រង់បទផ្កាញ៉មារ បើមានមធុបាយាសដែលត្រូវថ្វាយព្រះ, កាលបើដល់ពេលអរុណបញ្ចេញរស្មីភ្លឺស្រាង ។ គេឱ្យសូធ្យត្រង់ឃ្លាពាក្យកាព្យថា “អណ្ដាប់នោះណានាងស្រីសុជាតា ថ្វាយមធុបាយាស សឹងគ្រឿងទិព្វតន់ ពេញទាំងភាជន៍មាស ទើបនាងអង្គាស ថ្វាយព្រះទសពល” ។ សូធ្យបីដងដដែលៗ ។ គេថ្វាយមធុបាយាសដំណាលនឹងវេលាកំពុងសូធ្យនេះ ។ (តាមលំអានរឿង គួរថ្វាយមធុបាយាសព្រលឹម លុះដល់ពេលយប់សឹមធ្វើពិធីអភិសេក) ។

និមន្តព្រះសង្ឃសូធ្យបាលីគាថា **ពុទ្ធជយមង្គល** គឺធម៌ **ពាហុំ សហស្សម-ភិនិម្មិតសាវុធន្តំ។ បេ។ មោក្ខំ សុខំ អធិគមេយ្យ នរោ សបញ្ញោ ។** រួចសូធ្យ **មហាការុណិកោ នាថោ ។បេ។ ហោតុ តេ ជយមង្គលំ ។** រួចសូធ្យ **ជយន្តោ ពោធិយា មូលេ ។បេ។ លភន្តត្ថេ បទក្ខិណេ ។** រួចសូធ្យ **តេ អត្ថលទ្ធា សុខិតា ។បេ។ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ ។** បន្ទាប់ពីនេះ ជួនកាលក៏សូធ្យ **ភវតុ សព្វមង្គលំ ។បេ។ សព្វសង្ឃា-នុភាវេន សទា សោត្ថី ភវន្តុ តេ ។** **សង្កាត់ទី៨-** ពុទ្ធបរិស័ទបាច-សាចផ្កាស្រស់ៗ មានផ្កាម្លិះជាដើមទៅលើព្រះពុទ្ធអង្គថ្មី, អ្នកខ្លះមានសុគន្ធវារី ក៏ជជុះរលាស់ទឹកក្រអូបនោះថ្វាយព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មីដោយស្ងៀមៗ ឥតបញ្ចេញវាចាថាអ្វី, ជួនកាលកំពុងធ្វើពិធីនេះ អាចារ្យម្នាក់បញ្ចេញវាចាឮខ្លាំងៗ ឱ្យពុទ្ធបរិស័ទថាតាមទាំងអស់គ្នាថា **ព្រះពុទ្ធមានសិរីទ្រង់ឈ្នះហើយ; មារមានចិត្តបាបចាញ់ព្រះអង្គហើយ;** (ថា៣ដង)។ **សង្កាត់ទី៩-** លុះចប់ពិធីនេះហើយ, ពុទ្ធបរិស័ទជាឧបាសកឧបាសិកាទាំងអស់គ្នាសូធ្យធម៌នមស្ការព្រះរតនត្រ័យ តាមទម្លាប់ដែលតែងតែសូធ្យរៀងមក, រួចហើយសូធ្យធម៌ឧទ្ទិសកុសលផលបុណ្យតាមទម្លាប់ដូចសព្វដង ។ ក៏សន្មតថាចប់ពីធីពុទ្ធាភិសេកមធ្យមត្រឹមប៉ុណ្ណេះ ។

ពិធីពុទ្ធាភិសេកសង្ខេប- ជាពិធីខ្លី; ខ្ញុំរៀបរៀងពីធីខ្លីនេះ ទុកជារបៀបឱ្យពុទ្ធបរិស័ទអ្នកត្រូវការធ្វើពិធីពុទ្ធាភិសេកសង្ខេប ។ ពីធីសង្ខេប

នេះមានត្រឹមតែការរៀបតាក់តែងគ្រឿងសក្ការបូជាដោយផ្កាស្រស់ៗ និង ទៀនធូបថ្វាយព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មីប៉ុណ្ណោះ- រួចហើយត្រូវនិមន្តព្រះធម្មកថិក សម្តែងរឿង **បឋមត្រាស់** តាមដល់វេលាឬមិនបាច់មានទេសនាបឋម-ត្រាស់ក៏បាន, មិនបាច់មានការសូធ្យបាលី **ពុទ្ធាភិសេក** ក៏បាន, ត្រូវ និមន្តភិក្ខុសង្ឃ៤អង្គឬច្រើនអង្គដាងនេះ សុំឱ្យលោកស្វាធ្យាយបាលី តាមលំដាប់ទៅ ។ នៅទីបញ្ចប់បាលីទាំងអស់ មានប្រែជាសម្រាយរាយ សេចក្តីតាមលំអានបាលី សម្រាប់ឱ្យដឹងដំណើររឿងនៃអភិសម្ពោធិក្នុង ពិធីពុទ្ធាភិសេកសង្ខេបប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះភិក្ខុសង្ឃត្រូវការសូធ្យសម្រាយ នោះផងក៏បាន មិនបាច់សូធ្យក៏បាន ព្រោះសម្រាយនៅខាងចុងដោយ ខ្មែរកទេ ។ (ត្រូវមើលលេខរៀងតាមលំដាប់) ។

ព្រះភិក្ខុសង្ឃត្រូវស្វាធ្យាយថាៈ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស[១] ។ តស្មឹ សមយេ ពោធិសត្តោ ពោធិរុក្ខក្ខន្ធំ បិដ្ឋិតោ កត្វា បុរត្ថាភិមុខោ ឧឡារមានសោ ហុត្វា

កាមំ តចោ នហារូ ច អដ្ឋិ ច អវសិស្សតុ

សព្វំបិ ហិទំ សរីរេ មំសលោហិតំ ឧបសុស្សតុ ឥធេវ សម្មាសម្ពោធឹ អប្បត្វា ឥមំ បល្លង្កំ ន ភិន្ទិស្សាមីតិ អសនិសតសន្និបាតេនាបិ អភេជ្ជមានំ

អបរាជិតំ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា និសីទិ[២] ។

តតោ មហាបុរិសោ អនុលោមប្បដិលោមំ បដិច្ចសមុប្បាទំ មនសាកាសិ ៖

អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ, នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ, សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ, ផស្សប្បច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ, ភវប្បច្ចយា ជាតិ, ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ; សោក-បរិទេវ-ទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ[៣] ។

អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ, សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ, វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ, នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ, សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ, ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ, វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ, តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ, ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ, ភវនិរោធា ជាតិនិ-

រោធោ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ; សោក-បរិទេវ ទុក្ខ-ទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតីតិ(៤) ។

មហាបុរិសោ ឯតមត្ថំ វិទិត្វា តទនន្តរេ យថាក្កមំ តយោ វារេ ឧទានេសិ ៖

យទា ហវេ បាតុភវន្តិ ធម្មា
អាតាបិនោ ឈាយតោ ព្រាហ្មណស្ស
អថស្ស កង្ខា វបយន្តិ សព្វា
យតោ បជានាតិ សហេតុធម្មន្តិ(៥) ។
យទា ហវេ បាតុភវន្តិ ធម្មា
អាតាបិនោ ឈាយតោ ព្រាហ្មណស្ស
អថស្ស កង្ខា វបយន្តិ សព្វា
យតោ ខយំ បច្ចយានំ អវេទីតិ(៦) ។
យទា ហវេ បាតុភវន្តិ ធម្មា
អាតាបិនោ ឈាយតោ ព្រាហ្មណស្ស
វិធូបយំ តិដ្ឋតិ មារសេនំ
សុរិយោវ ឱភាសយមន្តលិក្ខន្តិ(៧) ។

តតោ មហាបុរិសោ បូរិតបារមីនំ ពោធិសត្តានំ

អភិសម្ពុជ្ឈនទិវសេ បល្លង្កោ មយ្ហំ បាបុណាតីតិ វត្វា ឋិតំ មារំ អាហ មារ តុយ្ហំ ទានស្ស ទិន្នភាវេ កោ សក្ខីតិ[៨] ។ មារោ ឥមេ ឯត្តកា សក្ខិនោតិ មារគណាភិមុខំ ហត្ថំ បសារេសិ[៩] ។ តស្មឹ ខណេ មារបរិសាយ អហំ សក្ខី អហំ សក្ខីតិ បវត្តសទ្ទោ បឋវីឧទ្រិយនសទ្ទសទិសោ អហោសិ[១០] ។ អថ មារោ មហាបុរិសំ អាហ សិទ្ធត្ថ តុយ្ហំ ទានស្ស ទិន្នភាវេ កោ សក្ខីតិ[១១] ។ មហាបុរិសោ តយ្ហំ តាវ ទានស្ស ទិន្នភាវេ សចេតនា សក្ខិនោ មយ្ហំ បន ឥមស្មឹ ឋានេ សចេតនា កោចិ សក្ខី នាម នត្ថិ តិដ្ឋតុ តាវ មេ អវសេសត្តភាវេសុ ទិន្នទានំ វេស្សន្តរត្តភាវេ បន ឋត្វា សត្តសតកមហាទានស្ស តាវ ទិន្នភាវេ អយំ អចេតនាបិ មហាបឋវី សក្ខីតិ ចីវរគព្ភន្តរតោ ទក្ខិណហត្ថំ អភិនីហរិត្វា វេស្សន្តរត្តភាវេ ឋត្វា មយ្ហំ សត្តសតកមហាទានស្ស ទិន្នភាវេ ត្វំ សក្ខី ន សក្ខីតិ មហាបឋវាភិមុខំ ហត្ថំ បសារេសិ[១២] ។ មហាបឋវី អហន្តេ តទា សក្ខីតិ វិរវសតេន វិរវសហស្សេន មារពលំ អវត្ថរមានា

ទិយ ឧន្នាទិនី អហោសិ(១៣) ។ តតោ មហាបថវី ទិន្នន្តេ សិទ្ធត្ថ មហាទានំ ឧត្តមទានន្តិ(១៤) ។ វេស្សន្តរត្តភាវេន ទិន្នទានំ សម្ភរន្តេ សម្ភរន្តេ ទិយឌ្ឍយោជនសតិកោ គិរីមេខលហត្ថី ជន្នុកេហិ បតិដ្ឋាសិ(១៥)។ មារបរិសា ទិសាវិទិសា បលាយិ(១៦) ។ ទ្វេ ឯកមគ្គេន គតា នាម នត្ថិ(១៧)។ សីសាភរណានិ ចេវ និវត្ថវសនានិ ច បហាយ សម្មុខសម្មុខា ទិសាហិយេវ បលាយឹសុ(១៨) ។ តតោ ទេវសង្ឃា បលាយមានំ មារពលំ ទិស្វា មារស្ស បរាជយោ ជាតោ សិទ្ធត្ថមហាបុរិសស្ស ជយោ ជយបូជំ ករិស្សាមាតិ នាគា នាគានំ សុបណ្ណា សុបណ្ណានំ ទេវតា ទេវតានំ ព្រហ្មានោ ព្រហ្មានំ ឧគ្ឃោសេន្តា វិជ្ជាធរា គន្ធមាលាទិហត្ថា មហាបុរិសស្ស សន្តិកំ ពោធិបល្លង្កំ អាគមឹសុ(១៩) ។

ឥច្ចេវំ បន វេទិតព្វំ ៖

"ជយោ ហិ ពុទ្ធស្ស សិរីមតោ អយំ !

មារស្ស ច បាបិមតោ បរាជយោ !"

ឧគ្ឃោសយុំ ពោធិមណ្ឌេ បមោទិតា

ជយំ តទា នាគគណា មហេសិនោ ។
"ជយោ ហិ ពុទ្ធស្ស សិរីមតោ អយំ !
មារស្ស ច បាបិមតោ បរាជយោ !"
ឧគ្ឃោសយុំ ពោធិមណ្ឌេ បមោទិតា
សុបណ្ណសង្ឃាបិ ជយំ មហេសិនោ ។
"ជយោ ហិ ពុទ្ធស្ស សិរីមតោ អយំ !
មារស្ស ច បាបិមតោ បរាជយោ !"
ឧគ្ឃោសយុំ ពោធិមណ្ឌេ បមោទិតា ។
ជយំ តទា ទេវគណា មហេសិនោ ។
"ជយោ ហិ ពុទ្ធស្ស សិរីមតោ អយំ !
មារស្ស ច បាបិមតោ បរាជយោ !"
ឧគ្ឃោសយុំ ពោធិមណ្ឌេ បមោទិតា
ជយំ តទា ព្រហ្មគណាបិ តាទិនោ[២០] ។

មហាបុរិសោ បន ទសសហស្សីលោកធាតុំ ឧន្នាទេន្តោ អរុណុគ្គមនវេលាយ សព្វញ្ញុតញ្ញាណំ បដិវិជ្ឈិ[២១] ។ ឯវំ អបរិមាណេន សិរីវិភវេន បូ-ជិយមានោ នានប្បការេសុ អច្ឆរិយធម្មេសុ បាតុភូតេសុ សព្វញ្ញុតំ បដិវិជ្ឈិត្វា សព្វពុទ្ធានំ អចិជហិតំ

ឧទានំ ឧទានេសិ[២២] ៖

អនេកជាតិសំសារំ　　សន្ធាវិស្សំ អនិព្វិសំ
គហការំ គវេសន្តោ　　ទុក្ខា ជាតិ បុនប្បុនំ
គហការក ទិដ្ឋោសិ　　បុនគេហំ ន កាហសិ
សព្វា តេ ផាសុកា ភគ្គា　　គហកូដំ វិសង្ខតំ
វិសង្ខារគតំ ចិត្តំ　　តណ្ហានំ ខយមជ្ឈគាតិ[២៣]។

ប្រែជាសម្រាយ

តាមលំដាប់ **នយលក្ខណៈ** *លេខយោងតាំងពីលេខ ១ រៀងដល់លេខ២៣ តទៅនេះ ៖*

១- សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះភគវ័ត គឺព្រះមានបុណ្យ មានសិរីជោគជ័យ ជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះអង្គនោះ ។ ២- ក្នុងសម័យនោះ ព្រះពោធិសត្វទ្រង់បែរប្រើស្ដាង្គ គឺខ្នងព្រះអង្គ ទៅរកដើមពោធិព្រឹក្ស ឆ្ពោះព្រះភក្ត្រទៅខាងទិសបូព៌ា ទ្រង់តាំងព្រះហឫទ័យយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ថា ស្បែកក្ដី សរសៃក្ដី ឆ្អឹងក្ដី (បើត្រូវស្ងួតក្រៀម) ក៏ចូរស្ងួតក្រៀមចុះ, ទោះសាច់និងឈាមទាំងអស់ក្នុងសរីរៈរាងកាយនេះក៏ដោយ (បើត្រូវរីងស្ងួត) ក៏ចូររីងស្ងួតទៅចុះ, បើអាត្មាអញពុំបានដល់នូវសម្មាសម្ពោធិក្នុងទីនេះ,

អាត្មាអញនឹងមិនទម្លាយរំសាយភ្នែននេះឡើយ, - ហើយព្រះអង្គពែនទូវអបរាជិតបល្ល័ង្គ គឺព្រះភ្នែនមានជ័យ មានសភាពនឹងធឹង ដែលអ្នកណាមួយឬអ្វីមួយនឹងទម្លាយពុំបាន, ទ្រង់គង់យ៉ាងនឹងធឹងឥតកម្រើក, ប្រសិនបើវន្ទះទាំងរយបាញ់ប្រជុំគ្នាមក ក៏ព្រះអង្គឥតស្ទើបរំភើបឡើយ ។ ៣-លំដាប់នោះ ព្រះមហាបុរស ទ្រង់រំពឹងពិចារណានូវបដិច្ចសមុប្បាទ ជាអនុលោមនិងបដិលោមថា សង្ខារទាំងឡាយកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា គឺមោហៈងងឹតល្ងង់ជាបច្ច័យឱ្យកើត, វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យឱ្យកើត, នាមធម៌និងរូបធម៌កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យឱ្យកើត, អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះនាមធម៌និងរូបធម៌ជាបច្ច័យឱ្យកើត, ផស្សៈកើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យឱ្យកើត, វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យឱ្យកើត, តណ្ហាកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យឱ្យកើត, ឧបាទានៈកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យឱ្យកើត, ភពកើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យឱ្យកើត, ជាតិគឺកំណើតកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យឱ្យកើត, ជរានិងមរណៈកើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យឱ្យកើត, (កាលបើបដិច្ចសមុប្បាទជាសម្ភវធម៌ទាំង១២ នេះនៅមាន), សេចក្ដីសោកស្ដាយអាល័យ - ការយំខ្សឹកខ្សួល - សេចក្ដីលំបាកកាយ - ទោមនស្សតូចចិត្តនិងឧបាយាសៈ គឺសេចក្ដីចង្អៀតតានតឹងចិត្ត ក៏តែងតែកើតមានឡើងផងដែរ ។ ការកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ ចេះតែមានព្រោះមានធម៌ជា

បច្ច័យទាក់ទងគ្នានាំឱ្យកើត) យ៉ាងនេះឯង (ពុំមែនដទៃក្រៅពីនេះឡើយ)។ ៤- កាលបើអវិជ្ជារលត់សូន្យ, ជាវិរាគធម៌ ឥតសេសសល់ហើយ សង្ខារក៏រលត់, សង្ខាររលត់ វិញ្ញាណក៏រលត់, វិញ្ញាណរលត់ នាមធម៌និងរូបធម៌ក៏រលត់, នាមធម៌និងរូបធម៌រលត់, អាយតនៈ៦ ក៏រលត់, អាយតនៈ ៦ រលត់ ផស្សៈក៏រលត់, ផស្សៈរលត់ វេទនាក៏រលត់, វេទនារលត់ តណ្ហាក៏រលត់, តណ្ហារលត់ ឧបាទានក៏រលត់, ឧបាទានរលត់ ភពក៏រលត់, ភពរលត់ ជាតិក៏រលត់, ជាតិរលត់ ជរានិងមរណៈក៏រលត់; (កាលបើបដិច្ចសមុប្បាទទាំង១២នោះជានិរោធធម៌រលត់អស់ហើយ) សេចក្ដីសោកស្ដាយអាល័យ -ការយំខ្សឹកខ្សួល -សេចក្ដីលំបាកកាយ -ទោមនស្សតូចចិត្តនិងឧបាយាសៈ គឺសេចក្ដីចង្អៀតតានតឹងចិត្តក៏រលត់ផងដែរ ។ ការរលត់នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះមាន (តៗគ្នា ព្រោះអស់មានធម៌ជាបច្ច័យនាំឱ្យកើតតទៅទៀត) យ៉ាងនេះឯង (ពុំមែនដទៃក្រៅពីនេះឡើយ) ។ ៥- ព្រះមហាបុរស ទ្រង់ជ្រាបនូវបដិច្ចសមុប្បាទនុ៎ះហើយ ព្រះអង្គបន្លឺនូវព្រះឧទានវាចាទាំងឡាយ អស់វារៈ៣ដង តាមលំដាប់មុនក្រោយ ក្នុងចន្លោះៗនៃការរំពឹងពិចារណានូវបដិច្ចសមុប្បាទនោះថា កាលណាបើពោធិបក្ខិយ-ធម៌ និងចតុរារិយសច្ចធម៌ទាំងឡាយ កើតមានប្រាកដ ដល់ខីណាសវ-ព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានព្យាយាមញ៉ាំងកិលេសឱ្យក្ដៅសព្វ អ្នកដុតបំផ្លាញកិលេស, កាលណោះឯង សេចក្ដីសង្ស័យទាំងអស់នៃខីណាសវព្រាហ្មណ៍

នោះ ក៏បាត់សូន្យអស់ទៅ ព្រោះខីណាសវព្រាហ្មណ៍នោះ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ព្រមទាំងហេតុ គឺចតុរារិយសច្ចធម៌មានទុក្ខសច្ចជាដើម ។ ៦ កាលណាបើពោធិបក្ខិយធម៌ និងចតុរារិយសច្ចធម៌ទាំងឡាយ កើតមានប្រាកដដល់ខីណាសវព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានព្យាយាមញុំាងកិលេសឱ្យក្តៅសព្វ អ្នកដុតបំផ្លាញកិលេស, កាលណោះឯង សេចក្តីសង្ស័យទាំងអស់ នៃខីណាសវព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏បាត់សូន្យអស់ទៅ ព្រោះខីណាសវព្រាហ្មណ៍នោះ បានដឹងនូវការអស់នៃធម៌ជាបច្ច័យទាំងឡាយ ។ ៧-កាលណាបើពោធិបក្ខិយធម៌ និងចតុរារិយសច្ចធម៌ទាំងឡាយ កើតមានប្រាកដដល់ខីណាសវព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានព្យាយាមញុំាងកិលេសឱ្យក្តៅសព្វ អ្នកដុតបំផ្លាញកិលេស, (កាលណោះឯង ខីណាសវព្រាហ្មណ៍នោះ) កម្ចាត់បង់នូវមារនិងសេនាមារបាន (ក៏ភ្លឺស្វាង) ដូចជាព្រះអាទិត្យញុំាងអាកាសឱ្យភ្លឺច្បាស់ ដូច្នោះឯង ។

យទា ហវេ ទាំង៣គាថានេះ ជាព្រះឧទានវាចានៃមហាបុរស ។ ក្នុងគម្ពីរមានប្រាប់សេចក្តីថា ព្រះមហាបុរសទ្រង់បន្លឺព្រះឧទានវាចានេះ ក្នុងចន្លោះនិងចន្លោះ នៃការពិចារណាបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ជាអនុលោមបដិលោមសាចុះសាឡើងច្រើនដងច្រើនសា ។ ដោយហេតុនេះ បើពុទ្ធបរិស័ទអ្នកធ្វើពិធីពុទ្ធាភិសេកសង្ខេប មិនគិតពីពេលវែងខ្លីទេ, គួរនិមន្តព្រះភិក្ខុសង្ឃសុំឱ្យលោកស្វាធ្យាយបាលីបដិច្ចសមុប្បាទធម៌មួយចប់ រួចស្វា-

ធ្យាយបាលីគាថា **យទា ហវេ បាតុភវន្តិ ធម្មា ។បេ។ យតោ បជា-នាតិ សហេតុធម្មំ** ។ រួចស្វាធ្យាយបាលីបដិច្ចសមុប្បាទធម៌មួយចប់ទៀត, ហើយស្វាធ្យាយ **យទា ហវេ បាតុភវន្តិ ធម្មា ។បេ។ យតោ ខយំ បច្ចយានំ អវេទិ** ។ រួចស្វាធ្យាយបាលីបដិច្ចសមុប្បាទធម៌មួយចប់ទៀត ហើយស្វាធ្យាយ **យទា ហវេ បាតុភវន្តិ ធម្មា ។បេ។ សុរិយោវ ឱភាសយមន្តលិក្ខំ** ។ បើស្វាធ្យាយតាមន័យនេះ ឃើញថា ស្វាធ្យាយបាលីបដិច្ចសមុប្បាទ ៣ ចប់ **យទា ហវេ** ក៏ ៣ ចប់ដែរ គឺស្វាធ្យាយឆ្លាស់គ្នាក្នុងចន្លោះៗ ។

៨- គ្រានោះ ព្រះមហាបុរសទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា "បល្ល័ង្ក (ដែលកើតឡើង) ក្នុងថ្ងៃនៃការត្រាស់ដឹងនៃពោធិសត្វទាំងឡាយ ដែលបានបំពេញបារមីហើយ ត្រូវបានមកអញ" ហើយព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលទៅរកទេវបុត្តមារដែលឋិតនៅ (ក្នុងទីនោះ) ថា, នែមារ, អ្នកណាជាសាក្សីក្នុងភាវៈនៃទានដែលអ្នកឯងបានឱ្យហើយ ? ។ ៩- ទេវបុត្ត-មារលាដៃចង្អុលអាងទៅរកពពួករេហ៍ពលថា "ពពួករេហ៍ពលទាំងអម្បាលនេះសុទ្ធតែជាសាក្សី" ។ ១០- ខណៈនោះ សូរស័ព្ទសម្តីនៃមារបរិស័ទ ក៏លាន់ឮកងរំពងរញ៉ៀឡើងថា "ខ្ញុំជាសាក្សី ! ខ្ញុំជាសាក្សី !" សូរស័ព្ទនោះហាក់ដូចជាស្នូរស្រុតចុះនៃមហាប្រឹថពី ។ ១១- លំដាប់នោះ ទេវបុត្តមារសួរព្រះមហាបុរសថា "នែសិទ្ធត្ថ, អ្នកណាជាសាក្សីក្នុងភាវៈ

នៃទានដែលអ្នកឯងបានឱ្យហើយ ?”។ ១២- ព្រះមហាបុរសទ្រង់ឆ្លើយថា “អ្នកឯងអាងសាក្សីដែលមានចេតនា ក្នុងភាវៈនៃទានដែលអ្នកឯងបានឱ្យហើយ, ចំណែកខាងអញ, ក្នុងទីនេះ, ឥតមានអ្នកណាមួយដែលមានចេតនា ជាសាក្សីអញទេ, ទានដែលអញបានឱ្យហើយ ក្នុងអត្តភាពដ៏សេសទាំងឡាយ ចូរលើកទុកចុះ (កុំបាច់យកមកនិយាយអាងឡើយ), និយាយតែត្រឹម **សត្តសតកមហាទាន** ដែលកាលអញឋិតនៅក្នុងអត្តភាពជាស្តេចវេស្សន្តរប៉ុណ្ណោះក៏បានហើយ, មហាប្រឹថពីដែលគ្មានចេតនានេះជាសាក្សីរបស់អញ” -លុះព្រះអង្គឆ្លើយតបយ៉ាងនេះហើយ, ទ្រង់បញ្ចេញព្រះហស្តខាងស្តាំពីក្នុងចន្លោះផ្ទៃនៃចីពរ (ដែលព្រះអង្គឃុំស្រេចស្រាប់ពីនាយមក), ទ្រង់សំយុងព្រះហស្តចង្អុលឆ្ពោះទៅរកមហាប្រឹថពី ដោយបញ្ជាក់ការណ៍ថា “កាលដែលអញឯង ឋិតនៅក្នុងអត្តភាពជាស្តេចវេ-ស្សន្តរ អញបានឱ្យ សត្តសតកមហាទាន តើមហាប្រឹថពីឯងជាសាក្សីមែនឬទេ?” ។ ១៣- ស្រាប់តែមហាប្រឹថពីបញ្ចេញសូរស័ព្ទលាន់ឮខ្លាំង ហាក់ដូចជាសន្ធាប់គំរាមរបេហ៍ពលមារ ដោយសូរសម្រែកសន្ធាប់រាប់រយរាប់ពាន់ឡើងថា “ក្នុងកាលណោះខ្ញុំម្ចាស់ជាសាក្សីរបស់ព្រះអង្គ!” ។

(មហាប្រឹថពីនេះបញ្ចេញសូរស័ព្ទដោយសម្តែងអាការជាស្ត្រី, ដោយហេតុនេះឯង បានជាបុរាណាចារ្យហៅមហាប្រឹថពីដែលមានសភាពជាមហាស្នារក្នុងគ្រាឆ្លើយអាងថា ជាសាក្សីនៃព្រះមហាបុរសនោះថា “នាង

ធរណី” អ្នកខ្លះហៅតាមទម្លាប់តៗ គ្នាមកថា; នាងគង្ហីងព្រះធរណី) ។

១៤- មិនត្រឹមតែបញ្ចេញសំអាងជាសាក្សីប៉ុណ្ណោះឡើយ, មហាប្រឹថពីថែមទាំងឆ្លើយឡើងទៀតថា “បពិត្រព្រះសិទ្ធត្ថ, មហាទានដែលព្រះអង្គបានឱ្យហើយ ជាទានដ៏ឧត្ដម” ។ ១៥- កាលដែលព្រះមហាបុរសទ្រង់ពិចារណាហើយពិចារណាទៀតរឿយៗ នូវទានដែលកាលព្រះអង្គជាស្ដេចវេស្សន្តរទ្រង់បានឱ្យហើយ (ជាមហាទានដ៏ឧត្ដមនោះ), ក៏ស្រាប់តែដំរីឈ្មោះ **គិរីមេខលៈ** មានកំពស់មួយរយហាសិបយោជន៍ (ជាជំនិះទេវបុត្តមារនោះ) ស្ទុតលុតជង្គង់ស្រ៊ុប ។ ១៦- មារបរិស័ទ គឺពួករេហ៍ពលរបស់ទេវបុត្តមារ ក៏រត់ប្រសាចទៅតាមទិសទីទៃៗ ។ ១៧- ពីរអ្នករត់ទៅតាមផ្លូវជាមួយគ្នា ពុំមានសោះឡើយ គឺទៅតាមផ្លូវដោយខ្លួនៗពីគ្នា ។ ១៨- រេហ៍ពលមារទាំងនោះ បោះបង់គ្រឿងប្រដាប់ដែលពាក់នៅក្បាល និងគ្រឿងស្លៀកពាក់ រត់ប្រសាចទៅតាមទិសទីទាំងឡាយដែលចំមុខៗរៀងរាល់ខ្លួន ។ ១៩- លំដាប់នោះ ពួកទេពតាទាំងឡាយបានឃើញរេហ៍ពលមារកំពុងរត់ប្រសាចរប៉ាត់រប៉ាយដូច្នោះ ក៏ដឹងច្បាស់ថា “បរាជ័យបានទៅទេវបុត្តមារ, ជ័យជម្នះបានមកសិទ្ធត្ថមហាបុរសហើយ, ពួកយើងនឹងទៅធ្វើជយបូជា ចំពោះព្រះអង្គ” ក៏បញ្ចេញឧគ្ឃោសនាការឮខ្ទាំងៗកង់រំពងឡើង, គឺពួកនាគស្រែកប្រាប់នាគផងគ្នា, ពួកគ្រុឌស្រែកប្រាប់គ្រុឌផងគ្នា, ពួកទេពតាស្រែកប្រាប់ទេពតាផងគ្នា,

ពួកព្រហ្មស្រែកប្រាប់ព្រហ្មផងគ្នា, ពួកពិទ្យាធរស្រែកប្រាប់ពិទ្យាធរផងគ្នា សុទ្ធសឹងតែមានហត្ថាកាន់គ្រឿងបូជាមានគន្ធមាលាជាដើម មូលគ្នាមកកាន់ពោធិបល្ល័ង្កព័ទ្ធជិតជុំវិញព្រះមហាបុរស ។ ២០- គួរពុទ្ធបរិស័ទជ្រាបថា ទៅពេលដែលទេវនិកាយមូលមកស្រែកទ្រហឹងអឺងកង ថ្វាយពរថ្វាយជ័យបូជាចំពោះព្រះមហាបុរសនោះ ព្រះអដ្ឋកថាចារ្យលោកចងក្រងបាលី ៤ គាថានេះសម្រាប់ស្វាធ្យាយក្នុងពិធីពុទ្ធាភិសេករំលឹកដល់រឿងដែលព្រះមហាបុរសបានសម្រេច អនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ ។ ខ្ញុំប្រែចំពោះតែត្រង់ជយឃោសថា **ជយោ ហិ ពុទ្ធស្ស សិរីមតោ អយំ ! មារស្ស ច បាបិមតោ បរាជយោ** ! "ព្រះពុទ្ធមានសិរីទ្រង់ឈ្នះហើយ ! មារមានចិត្តបាបចាញ់ព្រះអង្គហើយ!" - ខ្ញុំប្រែតែត្រឹមប៉ុណ្ណេះសម្រាប់ឱ្យពុទ្ធបរិស័ទបន្លឺជយឃោសនេះ ថ្វាយសាធុការពរចំពោះព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មី ក្នុងពិធីពុទ្ធាភិសេក ។ ២១- ឯព្រះមហាបុរសទ្រង់ញុំាងលោកធាតុទាំងមួយម៉ឺនឱ្យកក្រើករំពើកហើយ, លុះដល់វេលាអរុណនៃថ្ងៃ ១ រោចខែពិសាខជិតរះ, ព្រះអង្គក៏បានត្រាស់ដឹងនូវព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ។ ២២- ព្រះ**សព្វញ្ញុពុទ្ធ**, កាលដែលទេវនិកាយថ្វាយជយឃោសនិងគ្រឿងបូជា ដោយសិរីវិភព គឺសម្បត្តិដ៏មានសិរីប្រមាណពុំបានយ៉ាងនេះ, កាលដែលអច្ឆរិយធម៌ទាំងឡាយមានប្រការផ្សេងៗ កើតមានប្រាកដឡើងហើយ, ព្រះអង្គក៏បានត្រាស់ដឹងនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ, ហើយទ្រង់បន្លឺនូវព្រះឧទានវាចា

ដែលព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គ (ទើបបានត្រាស់ភ្លាមៗ) ទ្រង់ពុំដែលបោះបង់ គឺព្រះអង្គពុំដែលខានបន្លឺសោះឡើយ ។ ២៣- (ព្រះអង្គបន្លឺព្រះវាចាព្ទខ្លាំងៗ ដោយសោមនស្សចំពោះសព្វញ្ញុតញ្ញាណ, ប្រាស្រ័យទៅរកតណ្ហាជាអរូបធម៌ ហាក់ដូចជាគេនិយាយទៅរកមនុស្សផងគ្នា ។ ខ្ញុំប្រែសម្រួលសេចក្ដីឱ្យពុទ្ធបរិស័ទអ្នកមិនចេះប្រែបាលីងាយស្ដាប់ងាយយល់) ។ ព្រះព្រះអង្គបន្លឺថា "នែតណ្ហា! អ្នកឯងជាមេជាងសាងសង់រូបរាងសព៌ាង្គកាយអញតថាគត ដូចជាមេជាងដែលសង់ផ្ទះជាលំនៅទូទៅដូច្នោះដែរ, អញតថាគតអន្ទោលកើតស្លាប់ ស្លាប់កើតក្នុងវាលវដ្ដសំសារ ជាអនេកជាតិរាប់មិនអស់ ពីព្រោះតែតណ្ហាឯងហ្នឹងជាអ្នកសាងសង់, អញតថាគតខំប្រឹងស្វះស្វែងរកឱ្យជួបនិងជាងផ្ទះឯងនេះ អស់កាលយូរអង្វែងណាស់ហើយ-តើ ! ចេះតែឃ្លាង មិនជួបប្រទះអ្នកឯងហ្នឹងសោះ (ព្រោះអ្នកឯងប៉ិនគេចវេះ ប៉ិនលាក់មុខ លាក់ខ្លួនណាស់ !), (នែជាតិ !), ជាតិឯងនេះ (ជាសំណង់របស់តណ្ហា) ចេះតែនាំយកទុក្ខព្រួយលំបាកមកផ្ទុករឿយៗ ឱ្យអញតថា-គត, នែជាងផ្ទះ ! (ឥឡូវ) អញតថាគតបានជួបប្រទះឃើញអ្នកឯងហើយ, អ្នកឯងនឹងសង់ផ្ទះទៀតលែងកើតហើយ, ឆ្អឹងជំនីរទាំងអស់ (ដែលទុកដូចជា គ្រឿងទព្វសម្ភារៈសម្រាប់សង់ផ្ទះ) របស់អ្នកឯង អញតថាគតបានរុះរើបំបាក់ខ្ទេចខ្ទីអស់ហើយ, (ដំបូលផ្ទះគឺអវិជ្ជា របស់អ្នកឯង) អញតថាគតបានរុះរើ បោះគ្រវែងចោលខ្ទេចខ្ទីល្អិតល្អន់អស់ហើយ, ចិត្ត (អញតថាគត)

បានឡើងដល់ថ្នាក់វិសង្ខារ រួចផុតស្រឡះចាកសំណង់ថ្មីទៀត (របស់ជាងផ្ទះឯង) ហើយ, ចិត្តអញតថាគតបានដល់នូវ តណ្ហាក្ខ័យ ឈប់លែងចូលដែសមគំនិត ស៊ុមគ្រលុំ ផងឹតផងល់ ជាមួយនិងជាងផ្ទះឯងហ្នឹងតទៅទៀតហើយ ! ។

លុះព្រះភិក្ខុសង្ឃស្វាធ្យាយបាលីឧទានគាថានេះចប់ហើយ, លោកអាចារ្យគ្រហស្ថម្នាក់សូធ្យឱ្យអ្នកទាំងអស់ថាតាមព្រមៗគ្នាថា ៖

ជយោ ហិ ពុទ្ធស្ស សិរីមតោ អយំ "ព្រះពុទ្ធបានសិរីទ្រង់ឈ្នះហើយ" មារស្ស ច ចាបិមតោ បរាជយោ ! "មារមានបាបចាញ់ព្រះអង្គហើយ !" ។ សូធ្យឱ្យថាតាមព្រមៗ គ្នាបីដង ។ សូធ្យបណ្ដើរ បាចសាចសុគន្ធបូជាបណ្ដើរ ។ បន្ទាប់មកពុទ្ធបរិស័ទសូធ្យធម៌មនស្ការព្រះរតនត្រ័យ ដូចទម្លាប់សព្វដង ។ សន្មតថាចប់ពិធីពុទ្ធាភិសេកសង្ខេបត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ។

ពិធីចម្អិននិងការថ្វាយមធុបាយាស

បើពុទ្ធបរិស័ទត្រូវការធ្វើពិធីពុទ្ធាភិសេកពិស្ដារ ជាពិសេសប្លែកពីពិធីដែលធ្លាប់ធ្វើរៀងមកនោះ ត្រូវធ្វើអស់រយៈកាល **បីថ្ងៃគឺថ្ងៃ ១៤** កើត ១៥ កើត និងថ្ងៃ ១រោច នៃខែពិសាខ តាមតែក្នុងឆ្នាំណាក៏ដោយ ។

នៅវេលារសៀលនៃថ្ងៃ ១៤ កើត ត្រូវរៀបចំគឿងពុទ្ធបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មី, ត្រូវធ្វើរាជវតិខ្នាតតូច២ម៉ែត្រ ៤ជ្រុងស្មើ នៅលើទីដីដ៏ស្អាត មិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីទីតម្កល់ព្រះពុទ្ធរូបថ្មីនោះ, ដោយមានទង់និងឆត្រូត ដែលធ្វើដោយក្រដាសពណ៌ផ្សេងៗ ដោតដង្ហែជុំវិញព្រះរាជ-វតិនោះ, មានចង្ក្រានចំកណ្ដាលព្រះរាជវតិ និងខ្ទះស្ពាន់ដែកជំទើរមួយ ហើយនិងផ្សងសម្រាប់ដុតចម្អិនមធុបាយាស កុំឱ្យមានផ្សែងដូចដុតអុស ។ នៅវេលាយប់ ១៤កើតនោះ, ចាប់តាំងពីម៉ោង ២០ ទៅដល់ម៉ោង ៣ ស្ត្រីចាស់ក្មេងច្រើននាក់ នាំគ្នាបកគ្រាប់ស្រូវដំណើបឱ្យបានជាអង្ករ កុំឱ្យមានបាក់សូម្បីមួយគ្រាប់ ឱ្យបានចំនួនល្មមដល់ការចម្អិនមធុបាយាសគោក, ប្រសិនបើពូតជាពំនូតៗ ល្មមពមកើត ឱ្យបានចំនួន ៤៩ ពំនូត ។ លុះដល់វេលាម៉ោង ៤ នៃយប់ ១៤ កើតនោះ ស្ត្រីទាំងអស់នាំគ្នាផ្សំគ្រឿង ដោយមានទឹកដោះគោកំប៉ុង, ស្ករក្រាម ឬស្ករសក៏-បាន, ស្ករអំពៅបន្ទះៗ ត្រូវយកកាំបិតស្អាតចិតឱ្យល្អិត, ទឹកឃ្មុំ, គ្រាប់ក្រ-វាញ ដែលបុកល្អិតផង់ និងផ្លែដីប៉្លីក្រៀមដែលបុកល្អិតផង់ដែរ, ផង់គ្រាប់

ក្រវាញនិងផង់ផ្ទៃដីប្ដីទាំង ២ មុខនេះ យកតែបន្តិចៗ កុំច្រើនហួសប្រ-មាណ), ឱ្យមានអំបិលផង តែបន្តិចបានហើយ ។ ត្រូវយកគ្រឿងទាំងអស់នេះផ្សំជាមួយនឹងអង្ករដំណើបដែលបកហើយនោះ ដាក់ក្នុងខ្ទះហើយលាយទឹកឱ្យល្មមមធុបាយាសនោះឡើងខាប់, កាលបើឆ្អិនស្រេចហើយឱ្យល្មមពូតជាពំនូតបាន ។ ការចម្អិននេះ ត្រូវឱ្យនាងកញ្ញា២នាក់ជាអ្នកចម្អិន, ឱ្យកូរបង្វិលជាទក្ខិណាព័ត៌គឺកូរឱ្យវិលពីស្ដាំទៅឆ្វេង (ដូចគេដើរប្រទក្សិណអ្វីៗដែរ) ។ ត្រូវកូរបណ្ដើរមើលថែភ្លើងបណ្ដើរ កុំឱ្យភ្លើងដែលដុតច្បូងនោះឆេះខ្លាំង គឺត្រូវបន្ថយភ្លើងជាដរាប ។ ត្រូវចម្អិនដោយប្រយ័ត្នជានិច្ច កុំឱ្យមធុបាយាសនោះមានខ្លិនឆ្អៀមឬខ្លោច ។ នៅពេលកំពុងចម្អិននោះ ត្រូវមានបុរស៤នាក់ ដែលតែងខ្លួនធ្វើជាលោកបាល-មហារាជទាំង ៤ ដើរប្រទក្សិណក្រឡឹងជុំវិញព្រះរាជវ័តិ, ដើរក្រឡឹងច្រើនបកច្រើនសា ត្រាតែមធុបាយាសនោះឆ្អិនស្រេចដោយប្រពៃ ។ លុះមធុបាយាសនោះឆ្អិនស្រេចហើយ, នៅពេលអរុណ ១៥ កើត ខែពិសាខរះភ្លឺច្បាស់, នាងកញ្ញាទាំង២នាក់នោះ ដួសដោះមធុបាយាសដាក់ក្នុងចានគ្របពិសេស ហើយតម្កល់ចានលើតោកទឹបមាសឬតោកដាំខ្យងឬក៏ដាំកញ្ចក់, ពុំនោះ ទោះតម្កល់លើពានដំទើរក៏បាន, ប្រសិនបើមានចានមាសឬចានប្រាក់កាឡៃមាស ក៏ជាការប្រពៃណាស់ សមនឹងសំអាងរឿងថា "ភាជន៍មាស" ពុំចាំបាច់តម្កល់លើតោកឬពានដំទើរឡើយ ។ ត្រូវ

នាងកញ្ញាម្នាក់ទូលមធុបាយាសដើរមុន (សន្មតនាងនេះថា នាងសុជាតា បុត្រីនៃសេនកុដុម្ពីក៏នៅសេនានិគម ឧរុវេលា), នាងកញ្ញាម្នាក់ទៀតដើរក្រោយបន្ទាប់គ្នា ឥតទូលឬកាន់អ្វីទេ (សន្មតនាងនេះថា នាងបុណ្ណា ជាទាសីនៃនាងសុជាតា) ។ កញ្ញាទាំង២នាក់នេះដើរសំរៀមៗ មិនរលះរលាំងទេ ។ រីស្រីទាំងអស់ក្រៅពីកញ្ញាទាំង២នាក់នោះ ត្រូវដើរហែពីក្រោយ ឱ្យឃ្លាតឆ្ងាយបន្តិច ។ លុះកញ្ញាទាំង២នាក់បានមកដល់ទីតម្កល់ព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មី, ក៏ដាក់មធុបាយាសចំពោះព្រះភ័ក្ត្រព្រះពុទ្ធរូប, លុតជង្គង់ក្រាបថ្វាយបង្គំ ហើយលើកហត្ថាប្រណម្យ បញ្ចេញវាចាថ្វាយមធុ-បាយាស **ខ្ញុំម្ចាស់សូមថ្វាយមធុបាយាសនេះ ចំពោះព្រះភគវ័ត ! សូមព្រះអង្គទ្រង់ទទួលដោយសេចក្ដីអនុគ្រោះ** ! - នេះជាពិធីបម្អិននិងការថ្វាយមធុបាយាស ។

លុះដល់ពេលព្រលប់នៃថ្ងៃ ១៥ កើតខែពិសាខ, ពុទ្ធបរិស័ទត្រូវធ្វើពិធីពុទ្ធាភិសេកតាមលំដាប់ទៅ រហូតដល់អរុណោទ័យនៃថ្ងៃ ១ រោច ។ នៅថ្ងៃ ១ រោចខែពិសាខនោះឯង, ពុទ្ធបរិស័ទត្រូវធ្វើពិធីឆ្លងបុណ្យពុទ្ធា-ភិសេក តាមគួរដល់សទ្ធាជ្រះថ្លា, ដោយការអង្គាសចង្ហាន់ព្រឹកនិងថ្ងៃត្រង់ប្រគេនព្រះភិក្ខុសង្ឃ ជាទក្ខិណាសង្ឃគតាទាន និងការនិមន្តព្រះធម្មថិកសម្ដែងធម៌ក្នុងថ្ងៃនោះផងទៀតក៏បាន ។

គួរពុទ្ធមាមកជនជ្រាបថា ពិធីបែបនេះ ពុំមែនងាយធ្វើកើតទេ, បើ

បែរជាធ្វើកើត, ក៏ជាបុណ្យកុសលពិសេស គួររីករាយណាស់ ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ, បើពុំបានគិតរិះរេឱ្យហ្មត់ចត់ល្អិតល្អអំពីចេតនានៃអ្នកធ្វើពិធីបែបនេះទេ, ក៏បែរជារកកល់នឹងយល់ឃើញថា ប្រហែលគ្នាឬដូចគ្នានឹងរឿងល្ខោនឬរឿងភាពយន្តទៅវិញទេដឹង ? - ឯតាមការណ៍ពិត, ពុំមែនដូច្នោះសោះឡើយ ព្រោះពិធីពុទ្ធាភិសេកបែបនេះកើតមានឡើងអំពីចេតនាជាកាមាវចរកុសលសុទ្ធសាធ ។ បើពុទ្ធបរិស័ទអាចធ្វើបានក៏គួរធ្វើចុះ! ។

ការបញ្ជាក់អំពីពិធីដែលពុំគួរធ្វើ

១- កុំយកកន្ត្រៃ ឬកាំបិតកោរវាសជន្ទហាក់ដូចជាកាត់ព្រះកេសាព្រះ ដ្បិតព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មីជាងគេសាងរួចសព្វគ្រប់ស្រេចទៅហើយ ។

២- កុំប្រើពិធីបើកព្រះនេត្រព្រះ ដ្បិតព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មីនោះជាងគេសាងឱ្យមានព្រះនេត្រទាំងពីរស្រេចទៅហើយ ។

៣- កុំយកអំបោះចងព្រះពុទ្ធរូបអង្គចាស់ទាញមកទាក់ភ្ជាប់នឹងព្រះពុទ្ធរូបអង្គថ្មី ដ្បិតអំបោះនោះពុំអាចស្រូបយកបារមីទាំង ៣០ ពីព្រះចាស់មកព្រះថ្មីទេ ។ ការយល់របស់អ្នកខ្លះដែលធ្លាប់តែធ្វើយ៉ាងនោះ លើសពីការណ៍ពិតឆ្ងាយណាស់, ពុំគួរធ្វើដូច្នោះឡើយ ។

៤- ដុតធូបថ្វាយព្រះ ត្រូវដុតថ្វាយដោយគោរព,កុំដុតឱ្យទាល់តែហុយផ្សែងទ្រុបទៅលើព្រះ ។

៥- កុំឱ្យមនុស្សអ្នកក្រមាច់កំប្លែង ឬមនុស្សកំពុងស្រវឹងស្រា តែងខ្លួនធ្វើជាទេវបុត្តមារ មកស្រែកគម្រាមព្រះ ដោយសម្ដែងកាយវិការនិងសម្ដីពុំគោរពទៅរកព្រះឡើយ ។

៦- ពិធីណាក៏ដោយ ដទៃក្រៅពីពិធីខ្ទង់ខាងលើនេះ ក៏ពុទ្ធបរិស័ទពុំត្រូវធ្វើពិធីនោះឡើយ ដ្បិតជា **ពុទ្ធេ អគារវតា** “ការមិនគោរពចំពោះព្រះពុទ្ធ” ទៅវិញ ។ បើមិនគោរពចំពោះព្រះពុទ្ធហើយ ក៏ឈ្មោះថាមិនគោរពចំពោះព្រះធម៌និងព្រះសង្ឃដែរ ។ (គួរយើងគោរពឱ្យសមឋានៈជាពុទ្ធសាសនិកជន) ។

ជ. ណា. ជោតញ្ញាណោ

សង្ឃរាជា

-ចប់-